

רצפט ל'אהבת השם' - במינון 'כפליים'

שיטת הרמב"ם הל' יסודי התורה פרק ב
האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה
אותו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך ונאמר את ה'
אלהיך תירא:(ב) והיאך היא הדרך לאהבתו
ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו
וברואי הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו
שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח
ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול
... כמו שאמרו חכמים בענין אהבה: שמתוך כך
אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם:

ממבט ראשון

פרשנות ה'חינוך' מבוארת במקרא

רש"י על דברים פרק ו פסוק ז

(ז) וּשְׁנַתָּם – לשון חדוד הוא שיהיו מחודדים בפניך
שאל יסאלך אדם לזכר, לא תהא לריך לגמגם בו, אלא
אמור לו מיד: לבניך – אלו התלמידים... ודברת בם
– שלא יהא עיקר לזכרך אלא בם עשם עיקר ואל
תעסם טפל:

תלמוד בבלי מסכת יומא דף יט/ב
תנו רבנן ודברת בם, בם יש לך רשות לדבר
ולא בדברים אחרים

שמתוך כך [ש'דברת בם' בד"ת ומתוך התבוננות
['וקשרתם' / וכתבתם] במצוותיו - אתה מכיר

והנה: פוק חזי מאי עמא דבר?

האמנם די בלימוד התלמוד וההלכות להגיע לאהבה?

מעלת 'לוחות שניות': פסל לך!

לוחות ראשונות: 'כפה עליהם' התגלות מלמעלה

בדור שלא ראה - החווייה מתפוגגת בספקנות

לוחות שניות: אתה 'תפסל את הכרתך' בוודאות המסר

אימות ע"י בדיקה וניתוח היסטוריים ביקורתיים

בניית מוטיבציה של 'אהבה'

ספרי פרשת ואתחנן פ'סקא ח

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך.
למה נאמר? לפי שהוא אומר ואהבת את ה' אלהיך
בכל לבבך! איני יודע באיזה צד [כיצד] אוהבים את
הקב"ה? ת"ל והיו הדברים האלה על לבבך, שמתוך
כך [?] אתה מכיר את הקב"ה ומדבק בדרכיו:

שיטת החינוך - מצוה תיח מצות אהבת השם:
... וענין המצוה שנחשוב ונתבונן בפקודיו
ופעולותיו עד שנשיגהו כפי יכולתנו, ונתענג
בהשגתו בתכלית העונג, וזאת היא האהבה
המחוייבת.

ולשון ספרי [כאן]: שמתוך כך אתה מכיר את
מי שאמר והיה העולם. כלומר, שעם התבוננות
בתורה תתישב האהבה בלב בהכרח.

כיצד הגיע לפרשנות זו ב'ספרי' מדיקא דקרא?

יל"ש ירמיהו - פרק ל - רמז שיב

איוב לקה בכפלים וניתן לו שכרו בכפלים, אף
ירושלים לקתה בכפלים כי לקחה מיד ה' כפלים,
ומתנחמת בכפלים נחמו נחמו עמי.

שורש 'חטאינו' כפליים:

א. ערעור הוודאות המוחלטת באותנטיות של המסר

ב. העדר מוטיבציה [רגשית] לקבל עולו בהתלהבות.

הרצפט-הכפול ב'פ' ואתחנן 'נחמו-נחמו'

ספר דברים פרק ד

(כה) כִּי תוֹלִיד בָּנִים וּבָנִי בָנִים וְנוֹשְׁתֶּם בְּאֶרֶץ
וְהִשְׁחַתֶּם וְעִשִּׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל וְעִשִּׂיתֶם הָרַע
בְּעֵינֵי יְדֹוֹד אֱלֹהֵיךָ לְהַכְעִיסוֹ:

רש"י

(כה) ונושנתם – רמז להם שיגלו ממנה לסוף ח'
מאות ונ"ב שנה כמנין ונושנתם והוא הקדים והגלס
לסוף שמונה מאות וחמשים...

(לב) כִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ
לְמֶן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ
וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצְהָ הַשָּׁמַיִם הִנֵּהיָה בְּדָבָר
הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הַנְּשַׁמֵּעַ כְּמָהוּ:

מה זה שייך ל'תשעה באב'? [וחג השבועות]

מאידך פרשנות הרמב"ם תמוהה:
התבוננות ב'נשינול גיאוגראפיק' ?
מאן דבר שמה בפרשה?!

במחשבה שניה: הרמב"ם יותר צמוד לפשט!

הכתב והקבלה על דברים פרק ו פסוק ז
(ז) ושננתם לבניך. גם בזה אינו אזהרה ביחוד
ללמד את התורה לבנים ולתלמידים, אבל הוא
ביאור אל מאמר ואהבת, ... הנה ביארו לנו כי
אזהרת ושננתם מוסב על מצות יחוד ואהבת ה'
שהתחילה בו הפרשה,

וכן ממה שאמר אחריו וקשרתם לאות על ידך וגו'
וכתבתם על מזוזת וגו' דצוויים אלו לא נוכל להסב
אותם אל התורה כולה, כי הוא דבר בלתי
אפשרי, וע"כ אינו מוסב רק על מצות יחוד
ואהבה...

הוי אומר לפי הרמב"ם:
'הדברים האלה' = שמע ישראל הוי' אחד
שכל קיום החי'ת והדל'ת תלוי באל"ף

שלמסקנה זו באופן של 'שמע' – הבנה והשגה!
מגיעים רק ע"י 'שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה?

רמב"ם - הלכות תשובה פרק י
(ו) דבר ידוע וברור שאין אהבת הקב"ה נקשרת
בלבו של אדם עד שישגה בה תמיד כראוי ויעזוב
כל מה שבעולם חוץ ממנה כמו שצוה ואמר בכל
לבבך ובכל נפשך: אינו אוהב הקב"ה אלא בדעת
שידעהו! ועל פי הדעה תהיה האהבה אם מעט
מעט ואם הרבה הרבה.

לפיכך צריך האדם ליחד עצמו להבין ולהשכיל
בחכמות ותבונות המודיעים לו את קונו כפי כח
שיש באדם להבין ולהשיג כמו שבארנו בהלכות
יסודי התורה.

וכן כתב בספר התניא פרק ג
... דעת הוא מלשון והאדם ידע את חוה והוא לשון
התקשרות והתחברות שמקשר דעתו בקשר אמיץ
וחזק מאוד ויתקע מחשבתו בחוזק בגדולת אין
סוף ב"ה ואינו מסיח דעתו כי אף מי שהוא חכם
ונכון בגדולת א"ס ב"ה הנה אם לא יקשר דעתו
ויתקע מחשבתו בחוזק ובהתמדה לא יוליד
בנפשו יראה ואהבה אמיתית כי אם דמיונות
שוא ועל כן הדעת הוא קיום המדות וחיותן והוא
כולל חסד וגבורה פי' אהבה וענפיה ויראה וענפיה:

ומקרא מפורש הוא:
'וידעת היום [ברור כיום] והשבות אל לבבך'

זהו ה'רצפט' השני ליצירת המוטיבציה
לשאוף למלא את התפקיד המוחלט מסיני

•

במאי קמיפלגי?

מ"ט בחר ספר החינוך
שה'רצפט' הוא 'התבוננות בתורה'
[ואמנם מצינו שישנם שמתעוררים
באהבת השם ע"י לימוד גמרא ומשניות]

ומ"ט בחר הרמב"ם
שה'רצפט' הוא 'התבוננות בפלאי-הטבע'

לשיטתייהו אזלי בענין מצות האמונה:

החינוך - מצוה כה האמנה במציאות השם יתברך:
...וענין ההאמנה הוא, שיקבע בנפשו שהאמת
כן, ושאי אפשר חילוף זה בשום פנים. ואם יושאל
עליו ישיב לכל שואל שזה יאמין לבו, ולא יודה
בחילוף זה אפילו יאמרו להרגו, ...

ואם יזכה לעלות במעלות החכמה, ולבבו יבין
ובעיניו יראה במופת נחתך שהאמונה הזאת
שהאמין אמת וברור אי אפשר להיות דבר בלתי
זה, אז יקיים מצות עשה זו מצוה מן המובחר:

האמונה 'חובה' הידיעה 'הידור'
האמונה 'שפת הנשמה' 'הלא כה דברי כאש'
[אהבת הנפש הבמית – איננה חובה]

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק א
(א) יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם
מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא ... אלא מאמתת
המצאו: (ב) ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי
אין דבר אחר יכול להמצאות:

(ו) וידיעת דבר זה מצות עשה שנאמר אנכי ה'
אלהיך וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר
חוץ מזה עובר בלא תעשה שנאמר לא יהיה לך
אלהים אחרים על פני וכופר בעיקר שזהו העיקר
הגדול שהכל תלוי בו:

הידיעה 'שפת הנפש הבהמית'
מתפעלת מהאלוקות שבבריאה

וזוהי הכוונה 'איני יודע באיזה צד אוהבין'
'אהבה בכפליים' – היא הנחמה